

obratno, rado naglašavali da je moderni problem vrednota uključen i riješen u skolastičkom pitanju o »dobru« i o njegovom odnosu prema bitku. To mnogima nije jasno. I može reći da problem vrednota i danas muči najbolje neoskolastičke mislioce, ne zato, što bi on u modernoj filozofiji bio riješen i što neoskolastika ne bi mogla naći rješenja, nego naprosto zato, što se radi o osnovnom pitanju filozofske aksiomatike.

O pitanju odnosa između bitka i vrednota s neoskolastičkog stanovništva radi monografija J. B. Lotza, profesora metafizike i rektora isusovačkog skolastikata u Pullachu kod Münchena, koji je u stručnoj literaturi poznat po opsežnim i dubokim člancima o istom predmetu. Izvrstan je poznavalac sv. Tome, Kanta i Hegela, a što ga danas najviše preporučuje, to je okolnost, da se među ostalim i pod ličnim vodstvom Heideggera uputio u modernu problematiku svog predmeta. Njegova je studija sistematsko-spekulativne naravi, a ide za tim da pokaže dinamički značaj bitka. To je tek prvi korak kojim se pripravlja rješenje o odnosu između bitka i vrednota. O samom konačnom rješenju radit će drugi svezak. Ali se već iz dosadašnjih izvoda vidi, da će se ono protiviti kako racionalističkom tako iracionalističkom shvaćanju vrednota. Bitak u svojoj neodređenosti nije prazan, nego se dinamički »razvija« u vrednotu, a vrednota u svom odnosu prema bitku nije heterogena tvorba, već prirodno njegovu produženje. Vrijednost ove monografije nije toliko u konačnom sudu, koliko u opravdanju tog suda, to jest u teškim i suptilnim metafizičkim analizama koje uistinu daju ono što je pisac obećao.

Dr Vilim Keilbach.

Höpfl Hildebrandus D. S. B., Introductionis in Sacros utriusque Testamenti libros compendium, vol. III, Introductio specialis in Novum Testamentum, ed. 4 ex integro retractata, quam curavit P. Benno Gut O. S. B., profesor S. Scripturae in P. I. A. s. Anselmi de Urbe, A. L. C. I. Roma 1938, 8°, XII — 570. Lit. 36.

Höpfl-ovi biblijski priručnici uživaju stručno priznanje u krugovima bibličista, ali ovo izdanje, priređeno s velikim marom i akribijom u redakciji P. Benno Gut-a, koji ga je uveliko popunio i modernizirao i s obzirom na samu tehničku opremu, kao što i s obzirom na upotrebu najnovijih naučnih rezultata i savremene biblijske literature, zaslužuje posebnu pažnju i priznanje.

Istina, neki su toga mišljenja, da danas u biblijskoj introduktivnoj struci nisu više moderne »Introdukcije« pisane prema tradicionalnim shemama, ali ipak valja reći, da prednost sistematskog pregleda introduktivnih biblijskih pitanja ne mogu nadomjestiti oni moderni priručnici introduktivnih biblijskih disciplina, koji se dijele u opsežne samostalne grane pojedinih introduktivnih pomoćnih biblijskih znanosti. Zato još sveudilj imaju svoju veliku cijenu biblijsko-introduktivski kompendiji, osobito za slušače bogoslovskih fakulteta. No tim je shvatljivije i to, kako je težak zadatak sastaviti ovakav kompendij, da bude na naučnoj visini, a da ipak ne premaši i ograničeni opseg.

Ovaj kompendij, slijedeći inače uobičajenu shemu obrativanja introdukcije N. Zavjeta, ne propušta prilike, da na zgodnom mjestu registrira najvažnije aktualne kritičko-egzegetske probleme, dajući ujedno orijentaciju mišljenja za njihovo rješenje prema sadašnjem stanju biblijske znanosti i prema crkvenim direktivama Papinske Biblijske Komisije. Tu se odlikuje naročito preglednošću, preciznošću i jasnoćom. Tako na pr. kod Mateja posebno skreće pažnju na 3 važna mjesta s obzirom na tekstualnu kritiku i to: Mt. 1, 16; 16, 17—19; 28, 19 s., pa svagdje daje razloge katoličkog objašnjenja. Ne bi bilo na odmet, da je na ovakav način napomenuo i mjesto Mat. 5, 32, tim više što se egzegete znatno zaustavljaju kod ovog mjesta (A. Cornely — Knabenbauer, Com. in Ev. S. Matth. Paris 1922, str. 279 do 284).

Kod Markova evanđelja skreće posebnu pažnju na tekstualno kritičko pitanje integriteta teksta 16, 9—20, navodeći mišljenja koja poriču integritet i analizirajući njihove razloge, dodavši napokon i deciziju papinske biblijske komisije, no ipak sam auktor ne izriče svog pozitivnog mišljenja. Držimo da je integritet na osnovi izvanjih razloga ipak izvan sumnje.

Kod Lukina evanđelja pisac se posebno zaustavlja s obzirom na kritiku teksta kod ovih mjesta: o Kristovu djetinjstvu (Lc 1 s.); o hvalospjevu »Magnificat«, od koga potječe (Lc 1, 46)? o riječima konsekracije (Lc 22, 19b—20); o krvavom znoju (Lc 22, 43 s.). Što se tiče perikope o Kristovu djetinjstvu, na osnovu daleko brojnijih argumenata pro, nego li onih contra, koji su i kasnijeg datuma, zajamčena je autencija te perikope, a pogotovo o hvalospjevu »Magnificat« mnogo-brojnija su svjedočanstva koja potvrđuju, da potječe od Bl. Dj. Marije.

Kod Lc 22, 19b—20 objašnjava, da je nejasnost nekih kodeksa nastala usljed dvostrukog spominjanja kaleža, ali je kritičnost teksta zajamčena daleko pretežnijom saglasnošću starijih i uglednijih kodeksa, nego li je kodeks D i koji su o njem ovisni (str. 123—124). Isto tako su jača i brojnija svjedočanstva za autenciju teksta o krvavom znoju Kristovu, nego li onih koji su protiv autencije, pogotovo kad se znade da su kodeksi bez ovog teksta nastali pod uplivom arijanske hereze. Uostalom kanonicitet i autenciju toga mjesta stavlja već dekret Trident. koncila izvan sumnje (Sess IV, 8. IV. 1546), a ponovno to potvrđuje i dekret Pap. Bibl. Komisije od 26. VI. 1912. (EB n. 408—411).

Opširnu pažnju posvećuje auktor sinoptičkom pitanju priklonivši se napokon općenitijem katoličkom mišljenju o zajedničkoj zavisnosti evanđelja od Petrove kateheze u Palestini, dok prioritet postanka pokazuje iskonska tradicija, a njihove pojedine osobine imaju svoj uzrok u dopunjenju odnosno modifikaciji Petrove kateheze u Antiohiji i u Rimu.

Kod Ivanova evanđelja zaustavlja se na integritetu: Iv. 5, 3b — 4; 7, 53—8, 11 i gl. 21, pa začudo koncedira opravdanost sumnje u njihovu autenciju, iako im dopušta kanonicitet. Međutim ovakva distinkcija čini se da je samo de nomine, ali stvarno izgleda nemoguća, pa je opravdanje prikloniti se pozitivnim razlozima za autencitet.

Osobito je zgodno, što je auktor prigodom izlaganja sadržaja po-

jedinih evanđelja kao i Djela Apostolskih podao historijsko stvarnu dispoziciju događaja i doktrine pa tako čitalac dobiva lako orijentaciju u sadržaju.

Kod Pavlovih poslanica ispravno dopušta mogućnost još jedne izgubljene poslanice (tkzv. »epistula lacrimarum«) Korinćanima između kanonskih I i II Kor. (str. 365).

Kod tumačenja Apokalipse između mnogobrojnih sistema drži, da se mogu u glavnom svi svesti na tri tipa karakterizirana njemačkom terminologijom: a) »zeitgeschichtlich« t. j. alegorijski predočuje povijest i borbu Crkve u njezinom početku; b) »kirchengeschichtlich« prema kojem sistemu bi sadržavala alegorijski opis čitave povijesti Crkve do sudnjega dana; napokon c) »eschatologisch«, prema kojem sistemu treba ovu knjigu shvatiti kao proročki opis prilika Crkve prije sudnjega dana. Auktor daje prednost eshatološkom sustavu tumačenja, premda, čini se, da ne bi trebalo ekskluzivno pristati ni uz jedan sustav, nego kombinirati sva tri, tim više, što nije Apokalipsa među proročkim knjigama Sv. Pisma osamljen primjer, da se izvjesna proroštva odnose i na događaje neposredne bližnje budućnosti, a ujedno naviještaju slične događaje u dalekoj budućnosti, kao na pr. viđenje proroka Ezekijela o uskrsnuću mrtvačkih kostiju i Kristovo proroštvo o pro-pasti Jerusalema vezano s proroštvom o sudnjem danu.

Premda bi se dakle dalo raspravljati o pojedinim neriješenim pitanjima bilo egzegeze bilo kritike teksta, u cijelosti ovaj je priručnik odličan rukovođ za orijentaciju u pitanjima novozavjetne biblijske introdukcije, pa ga možemo najtoplije preporučiti, kako studentima teologije, tako i vlač. svećenstvu, pogotovo kad mu je cijena uz tako obilati opseg ipak veoma umjerena.

Dr. J. Oberški.

Vogt Fr. Das Ehegesetz Jesu. Eine exegetisch-kanonische Untersuchung von Mt. 19, 3—12; Mt. 5, 27—32; Mk. 10, 1—12; Lk. 16, 18. Freiburg im Br., Herder 1936.

Nerazriješivost ženidbe u Matejevim tekstovima 5, 32. i 19, 9. nije jednako izražena i u tekstovima Marka 10, 1 sl. i Luke 16, 18, jer dok Mk i Lk ne vide mogućnost razriješenja ženidbe, pošto za to ne iznose nikakvih uzroka ni uvjeta. Matej ističe na oba mjesta, da bi taj uzrok bio preljub. Vogt u svomu djelu, poslije kako je nanizao mnoga mišljenja i tumačenja ovih tekstova iz historije egzegeze, konstatira, kako su se po tomu ravnale kršćanske crkve. Dok katolička Crkva uvijek jednako insistira na nerazriješivosti, pravoslavne su istočne crkve razrješivale i sam ženidbeni vez. To znači, da se ove crkve nijesu obazirale na zaključne riječi Mt 5, 32 . . . adulterat, i Mt 19, 9 . . . moechatur.

Tekst ima mnogo poteškoća. Među tolikim drugima nazvan je i ovaj crux interpretum. Tumačili i rješavali su ga vrlo mnogi bibličisti, dogmatičari i kanonisti, no sve su bili samo pokušaji, ali do konačnoga rješenja, koje bi eliminiralo bar većinu važnijih poteškoća, još nijesu došli. To misli Vogt. Drži, da je odstranio sve poteškoće, kad riječi Mt 19, 9: nisi ob fornicationem tumači kao da bi tamo stajalo: neque — »što nije dozvoljeno niti radi bestidnosti (pre-